

Aflevering 8: partijen 20 en 21

*Deze keer slechts twee partijen, maar wat voor partijen! Over de beruchte 21^e partij in Ermelo is veel geschreven. Drankgebruik (drankmisbruik) is ook een thema in de nu razend populaire serie *The Queen's Gambit* op Netflix!*

Partij 20: sublieme partij van Euwe

16 november 1935

Militiezaal op de Singel te Amsterdam

Euwe-Aljechin 1-0, 41 zetten

De stand na de 19e partij stemt de Euwe-aanhangers pessimistisch. Aljechin lijkt de goede matchtactiek te hebben gevonden en Euwe lijkt daar geen antwoord op te hebben. Maar vandaag wordt alles al weer anders. De avond van de 20e partij in de Militiezaal in Amsterdam wordt een memorabele. De voorzitter van het Euwe-Aljechin comité, mr. Max Levenbach begroet voor het begin van de partij de bondsraad, aan wie het Verenigd Amsterdamsch Schaakgenootschap deze partij heeft opgedragen. De voorzitter van de bondsraad, Van Trotsenburg, maakt bekend dat het Hare Majesteit heeft behaagd om de Nederlandse Schaak Bond het predikaat Koninklijk te verlenen. Door dit ceremonieel wordt de beginzet een half uur later dan gepland uitgevoerd, de bezoekers hebben er niettemin een levendig applaus voor over. Euwe wint daarna een sublieme partij. Een bijzonderheid is nog dat wordt afgebroken, maar dat Euwe zo zeker is van de winst dat hij zijn afgegeven zet aan Aljechin mededeelt waarna die de partij dezelfde avond opgeeft. De achterstand is gehalveerd. De krant schrijft: 'Nederlandse schaakkampioen weer vol opgewektheid'.

Tussenstand Aljechin-Euwe 10½-9½

TWINTIGSTE PARTIJ AFGEBROKEN

Euwe heeft de partij prachtig gespeeld: Aljechin staat bij het afbreken vrijwel zeker verloren.

Onder niet overweldigende belangstelling werd gisteren de twintigste partij van den wedstrijd om het wereldkampioenschap gespeeld in de Militiezaal te Amsterdam. De partij begon omstreeks zes uur.

Vóór het begin van het spel heeft mr. Max Levenbach, de voorzitter van het Euwe-Aljechin Comité, een woord van waardeering gesproken tot het bestuur en den bonderaad van den Nederlandschen Schaakbond en dezen bond geluk gewenscht met de verwerving van het predicaat „Koninklijke“.

Waarop de heer B. J. van Trotsenburg als voorzitter van den K.N.S.B. een kort woord van dank liet hooren. Daarna kon de partij beginnen en geven wij verder het woord aan onzen analytischen meester Salo Flohr.

Wit: Euwe.	Zwart: Aljechin.
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	c7—c6
3. Pg1—f3	Pg8—f6
4. Pb1—c3	d5×c4
5. a2—a4	Lc8—f5
6. Pf3—e5	Pb8—d7
7. Pc5×c4	Dd8—c7
8. g2—g3	e7—e5
9. d4×e5	Pd7×e5
10. Lc1—f4	Pf6—d7
11. Lf1—g2	f7—f6

Tot hertoe is de partij volkomen identiek aan de allereerste van dit toernooi met dien verstande, dat Aljechin toen met Wit en Euwe met Zwart speelde. Euwe speelde toen 11... Le7; Aljechins elfde zet is beter.

12. 0—0	Ta8—d8
13. Dd1—c1	Dc7—b8

Om de mogelijke dreigingen 14. P×e5, P×e5; 15. Pd5 of Pb5 uit den weg te gaan. Om deze reden is 13... Le7; niet goed.

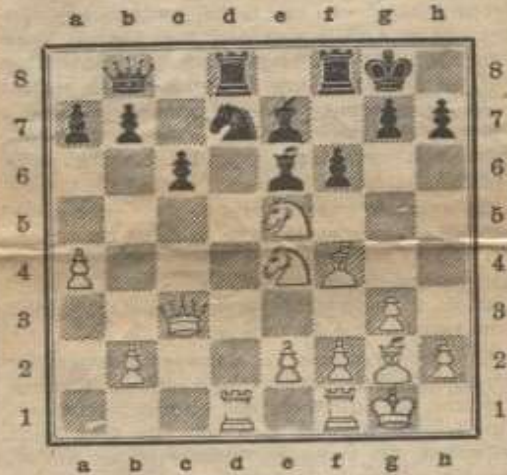
14. Pc3—e4	Lf8—e7
15. Dc1—c3	0—0
16. Tal—d1	Lf5—e6

Ook Aljechin is er niet in geslaagd, een goede stelling te verkrijgen. En het is daarom te betwijfelen, of het zwarte openingssysteem eigenlijk te spelen is.

17. Pc4×e5

Stand na 17. Pc4×e5

Zwart: Aljechin.

Wit: Euwe.

Het qualiteitsoffer 17. T×d7 lijkt schlipbreuk na 17... T×d7; 18. P×e5, f×e5; 19. L×e5 en wel op 19... Lb4!!; 20. L×b8, L×c3; 21. Ld6, Te8; 22. b×c3, Lf5 en Zwart wint.

17....	Pd7×e5
18. Pe4—g5!	

Zeer sterk. Na 18. Pc5, L×c5; 19. D×c5 heeft Wit weliswaar het Looperpaar, maar Zwart is in het bezit van een centraal zeer sterk geplaatst Paard.

18....	f6×g5
--------	-------

Gedwongen! Want 18... Lf5 strandt op 19. Db3† benevens Pf7†. En 18... Lf7; 19. P×f7 benevens 20. Db3 is eveneens voor Zwart niet bevorderlijk.

19. Lf4×e5	Le7—f6
20. Le5×b8	Lf6×c3
21. Lb8—d6!	

Wint geforceerd een pion!

21....	Tf8—f7
--------	--------

Niet 21... Lb3 wegens 22. Td3 enz.

22. b2×c3	Tf7—d7
23. Td1—b1	Td7×d6
24. Tb1×b7	Td8—d7
25. Tb7×d7	

Na 25. Tb8† (25. ... Kf7; 26. f4!) 26. T×d8, T×d8; 27. L×c6, Tc8 zou Wit geen al te groote winstkansen hebben.

25.	Le6×d7
26. Lg2—e4!	

Zeer goed! 26. ... Td3 kan nu met 27. Ld3 beantwoord worden.

26.	c6—c5
27. c3—c4	

Partij 21: gelijkmaker in turbulente omstandigheden

19 november 1935

Gebouw van het Christelijk Volksbelang te Ermelo

Aljechin-Euwe 0-1, 40 zetten

De schaakliefhebbers uit het betrekkelijk kleine dorp Ermelo krijgen het een en ander voor de kiezen. Hen is gevraagd vroeg aanwezig te zijn en vervolgens ontbreekt Aljechin. Hij heeft de trein gemist. Als hij er eindelijk is maakt hij een vermoeide en afwezige indruk. Sommige persberichten hebben het over een stomdronken wereldkampioen die veel heibel maakt en zelfs Euwe bedreigt. Euwe verklaart bij de vijftiende zet dat hij zo veel hinder ondervindt van het gedrag van Aljechin dat hij onder deze omstandigheden niet verder wil spelen. Met moeite lukt het om hem te overreden de partij toch te vervolgen. Misschien speelt mee dat 'men zich op de bekoorlijke Veluwe onder alle omstandigheden op zijn gemak voelt', zegt Tartakower. Euwe denkt daar op dat moment vast het zijne van. Hij speelt de partij sterk uit en dit leidt tot een gelijke stand in de match. In de biografie staat dat het gedrag van Aljechin veel afbreuk heeft gedaan aan de prestatie van Euwe. Deze gedachte heeft heel lang aan de match gekleefd. Men sprak en spreekt nog wel over de stomdronken Rus. De feiten over deze 19^e november zijn precies opgetekend in de biografie. Het te laat komen van Aljechin kan vooral worden toegeschreven aan zijn bijgelovigheid. Hij zou met auto komen, die al later kwam voorrijden dan op de afgesproken tijd. Toen zijn pad twee keer werd gekruist door een kat was het eind voor hem zoek en beval hij de chauffeur hem naar het station te brengen waar hij de trein nam. Euwe zegt in een interview met de Telegraaf dat het hem zeer spijt dat juist nu hij twee partijen heeft gewonnen, die hij als de beste beschouwt uit zijn gehele schaakloopbaan, men over iets valt dat men reeds ettelijke malen had kunnen constateren. "Het is voor mij en dubbel onaangename geschiedenis, omdat ik mij op het oogenblik in mijn besten vorm bevind, terwijl anderzijds, al zullen mijn volgende partijen dit bevestigen, het publiek mijn succes aan nevenomstandigheden zal willen toeschrijven." Over de vermeende dronkenschap zegt Euwe veertig jaar na de match dat hij dit volkomen onzin vindt en dat de pers nou eenmaal graag schreef dat Aljechin had verloren omdat hij dronken was of iets dergelijks. Het Euwe-Aljechin comité nodigt overigens een aantal journalisten uit om achtergrondinformatie te verstrekken over de gebeurtenissen rond de 21e partij. Grootmeesters als Flohr, Tartakower en Maroczy verklaren dat deze 21e partij mogelijk de allerbeste van de match tot nu toe is.

Tussenstand Aljechin-Euwe 10½-10½

Naar aanleiding van het drankgebruik, of beter drankmisbruik, van Aljechin komen er diverse woordgrappen in omloop, zoals:

‘Men mompelt binnensmonds dat Aljechin bij de 21^e partij vals speelde. Hij had namelijk een stuk in zijn kraag.’

‘Van betrouwbare zijde, bericht men ons, dat de laatste partij tussen Euwe en Aljechin, gespeeld zal worden in de *Drie Flesjes*.’

‘Aljechin heeft na de 21^e partij zijn naam laten veranderen in Ale and Gin.’

EUWE-ALJECHIN

De 21ste partij, te Ermelo gespeeld, verliep na een spannende opening gunstig voor Euwe, die in het eindspel sterk staat.

De 21ste partij werd gisteren te Ermelo gespeeld. Dit Veluwsch dorp telt vele schaakenthousiasten en dien-tengevolge een bloeiende schaakclub. En er gaat veel uit van deze club: reeds vele malen waren er buitenlandsche meesters te gast.

Thans is te Ermelo een partij in het wereldkampioenschap: dat het gewaardeerd werd is bewezen door de zeer groote belangstelling.

De wedstrijd in gevaar.

De neer Aljechin kwam te laat: hij had den trein gemist.

De fysieke toestand, waarin de wereldkampioen verkeerde, toen hij te Ermelo aankwam, was van dien aard, dat deze eerst om kwart over zevenen in zooverre was opgeknipt, dat hij de partij kon beginnen.

Dr. Euwe, die een oogenblik eraan gedacht had, om onder deze omstandigheden maar niet te spelen, legde zich ten slotte neer bij de situatie en speelde.

Wij geven thans het woord aan onzen analytische meester Salo Flohr, die deze partij van zijn aantekeningen heeft voorzien:

Wit: Aljechin.	Zwart: Euwe.
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	c7—c6
3. Pg1—f3	Pg5—f6
4. Pb1—c3	d5×c4
5. a2—a4	Lc8—f5
6. Pf3—e5	Pb8—d7
7. Pe5×c4	Dd8—c7
8. g2—g3	e7—e5
9. d4×e5	Pd7×e5
10. Lc1—f4	Pf6—d7
11. Lf1—g2	Ta8—d8
12. Dd1—c1	f7—f6
13. 0—0	Lf5—e6

Met een enkele kleine verwisseling van zetten is dezelfde stelling ontstaan als in de 20e partij. Aljechin speelde toen 13. ... Db8 en kwam na 14. Pe4 in het nadeel. Euwe's zet ... Le6 is doelbewuster.

14. Pc4×e5	Pd7×e5
15. a4—a5	a7—a6
16. Pc3—e4	Lf8—b4

Agresstever dan 16. ... Le7, waarop 17. Dc3 zou kunnen volgen.

17. Pe4—c5	Le6—c8
------------	--------

Het beste. Een grove fout zou zijn 17. ... Lf7 wegens 18. L×e5, f×e5; 19. P×b7 en wit wint.

18. Lf4×e5	.....
------------	-------

Wit vindt niet de ware manier om a5 te dekken. Hij ruilt daarom den Looper af om de zwarte Dame van den aanval op a5 af te houden, of (als Euwe zoo zet) zwart den geïsoleerden pion te verschaffen. Maar daartegenover krijgt Euwe het voordeel van het Looperpaar.

Voor den eersten keer in dezen kamp heeft Zwart na deze variatie een goede stelling verkregen. Maar om zoo iets te bereiken, moet men wel een openingskunstenaar als Euwe zijn!

18. ... e5 hebben opgeleverd met de voortzetting Pd3, Db5 (niet De3 wegens 20. Ta4); 20. P×b4, D×b4; 21. De3†, Kf7.

Euwe's tekstzet voert tot zeer scherp spel.

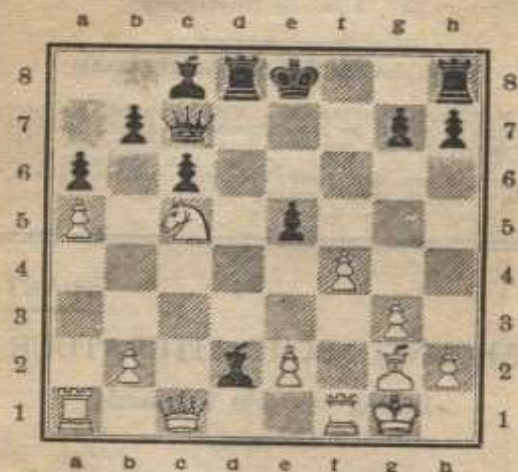
19. f2—f4

Wit moet op degelijke wijze wel voortgaan. De pion a5 is niet te rekken; 19. De4 is wegens 19. ... Td4 een slag in de lucht.

19. ... Lb4—d2!

Stand na den 19en zet:

Zwart: Euwe.

Wit: Aljechin.

Na den 19den zet van Zwart had dr. Aljechin 30 min., dr. Euwe 1 uur 10 min. bedenktijd gebruikt.

20. Dc1—c4

Geeft den tegenstander een belangrijk tempo. Te verkiezen ware daarom 20. Dc2.

20. ... Td8—d4!

21. Dc4—b3

Niet 21. Pe6 wegens Df7, want het offer 22. L×c6† behoeft Zwart niet te duchten.

21. ... e5×f4

22. g3×f4

Nu strandt 22. Pe6 eenvoudig op 22. ... L×e6; 23. D×e6†, De7; 24. Dc8†, Td8; enz.

22. ... Dc7—e7

Een zeer sterke zet, waardoor Wit in de verdediging wordt teruggedrongen. Onjuist zou zijn T×f4 wegens 23. e3.

Thans neemt Euwe het commando over.

23. Pc5—d3

24. Db3—a3

Na 24. Dc2, Le3†; 25. Kh1, 0—0; zou Wit verliezen. Zwart krijgt spoedig beslissende aanval.

24. ... Le6—c4

25. Kg1—h1

Wit is in een hoogst onaangename positie geraakt. Het zwarte Looperpaar is enorm sterk voor het eindspel, dat wegens de vele zwakke pionnen voor wit zeer ongunstig staat (zacht uitgedrukt).

25. ... De7×a3

Het eenvoudigste. Fout ware 25. ... L×d3? omdat ongelijke pionnen ontstaan.

26. Ta1—a3

27. Ta3—a4

28. Ta4—a3

Wit kan pionnenverlies niet vermijden. Hij heeft geen enkele behoorlijke zet.

28. ... Lc4×d3

29. e2×d3

Wit heeft weiswaar ongelijke Loopers laten aanrukken, maar men kijke de witte pionnenstelling eens aan: alle vijf pionnen zijn zwak.

Voor den wedstrijd: Euwe schaakt en Holland rust....

....Na den wedstrijd: Euwe rust en Holland schaakt

De match leeft steeds meer in het land. Er komen meer artikelen, cartoons (zoals hierboven) en foto's in de kranten.

Tartakower

Zijn voornaam wordt verschillend gespeld, het meest gebruikelijk zijn Sawielly en Xavier. In 1935 is het steevast ‘Dr. Tartakower’. Hij werd geboren in 1887 in Rostov en overleed in 1956 in Parijs. Hij was van Oostenrijks-Poolse komaf. Op 14-jarige leeftijd ging hij naar Wenen waar hij spoedig de meestertitel veroverde én afstudeerde als jurist. Veel later vertrok hij uit Polen naar Frankrijk. In 1950 kende de FIDE hem de grootmeestertitel toe. Hij schreef veel over schaken: boeken en ook in diverse kranten en tijdschriften.

Tijdens de match Aljechin-Euwe ook voor De Telegraaf. Zijn buitengewone manier van verslaggeving komt ook in deze reeks ‘Extra info’ regelmatig terug.

Euwe schrijft daarover in 1976 in het voorwoord van de herdruk van ‘Zooals ik het zag’:
“Destijds, ruim veertig jaar geleden, baarde schaakgrootmeester dr. S.G. Tartakower groot opzien door zijn publikaties in de Telegraaf ... Niet alleen door zijn uitgebreide analyses van het partijgebeuren - welke echter eveneens de toets van de kritiek glansrijk konden doorstaan – maar ook door zijn levendige manier van schrijven.”

Een bekende uitspraak van Tartakower: “Het is altijd beter de stukken van de tegenstander te offeren.”